Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Monumentnummer*: 46817

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	17 maart 1987
Kadaster deel/nr	82964/71

*Woonplaats**	*Gemeente**	*Provincie**
Ridderkerk	Ridderkerk	Zuid-Holland

*Kadastrale gemeente**	*Sectie**	*Kadastraal object**	*Appartement aanduiding*	*Grondperceel*
Ridderkerk	A			5762
Ridderkerk	A			8197

*Omschrijving***

PARKAANLEG. Langgerekt park van forse afmetingen, waarvan de rechthoekige gedaante is bepaald door de kavelvorm van de omringende weilanden en de compositie het resultaat is van de volgende fasen van aanleg: bij het in 1746 ter plaatse van een vroeg-17e-eeuwse voorganger aan de rivier gebouwde huis werd een ongeveer vierkant park in formele trant aangelegd, dat tussen plm. 1760 en 1775, grotendeels reeds in vroege landschapsstijl, werd gemoderniseerd en vervolgens naar het zuiden werd uitgebreid met de aanliggende landerijen, die langzamerhand eveneens in vroege landschapsstijl werden omgevormd. Deze tegen het einde van de 18e eeuw gereedgekomen aanleg werd tussen 1800 en 1820 wederom naar het zuiden uitgebreid en door een omwerking in rijpere landschapsstijl tot een samenhangend geheel gemaakt. Waarschijnlijk eerst in de 20e eeuw is in het oorspronkelijke deel van het park (het "binnenpark"), een tuin in formele trant aangelegd, waarna het park tussen 1929 en 1939 onder leiding van Leonard Springer is hersteld en van enkele voor diens opvattingen kenmerkende toevoegingen is voorzien.

De aldus tot stand gekomen compositie bevat twee sterk met elkaar contrasterende hoofdonderdelen, het grotendeels beboste en daardoor een sterk gesloten karakter dragende binnen- of wandelpark, dat het van voor 1775 daterende, ten noorden van de Heerensloot gelegen deel van het park inneemt, en het ten zuiden van genoemde sloot gesitueerde, grotendeels uit weiland bestaande open buitenpark, welke twee delen tot een eenheid worden samengebonden door een beide doorkruisde gezichtsas.

Het park bevat de volgende elementen van historische aanleg, waarvan de opsomming begint aan de zijde van de Benedenrijweg:I. ---- Een het gehele park omgevende ringsloot, die in het noorden en zuiden deel uitmaakt van de respectievelijk langs de Benedenrijweg en de Kievitsweg lopende bermsloten.

II. --- Een in het noorden van de ringsloot aftakkende, in het oosten op korte afstand van - en parallel met de ringsloot langs het binnenpark lopende en in de onder III. te noemen Heerensloot uitmondende sloot.

III. -- De Heerensloot, een brede sloot die de verbinding vormt tussen de onder II. genoemde sloot en de ringsloot langs de Doncksselaan. Voor plm. 1775 vormde zij de zuidelijke grens van het park en nadien fungeert zij als afscheiding tussen het binnen- en het buitenpark.

IV. --- Het voorplein (huidige vorm omstreeks 1746). Ondiep voorplein, dat zich te weerszijden van het hoofdgebouw voortzet als voorplein voor de meer naar achteren gelegen bijgebouwen.

Het voorplein bevat de volgende elementen van historische beplanting:a. Twee symmetrisch ten opzichte van het hoofdgebouw aan de ringsloot geplaatste zomereiken (Quercus robur), waarvan de oostelijke wordt vergezeld van een groep bruine beuken (Fagus sylvatica "Atropunicea").

b. Tegen de oostelijke flank van het hoofdgebouw een groep platanen (Platanus oriëntalis) en tegen de westelijke flank een groep linden (Tilia platiphyllos).

c. Aan de zijde van de Doncksselaan een smalle bosstrook met onderbegroeiing als uitloper van de overige bebossing van het binnenpark.

V. ---- In de ten oosten van het hoofdgebouw gelegen, oorspronkelijk tot moestuin en boomgaard dienende terreinen zijn van de historische aanleg slechts enkele kavelsloten en de slingermuur van de moestuin overgebleven.

VI. --- Buiten de onder IV. en V. genoemde terreinen bestaat de aanleg van het binnenpark sinds omstreeks 1820 uit een wandelbos met onderbegroeiing, doorsneden door de volgende voor de compositie essentiele open plekken:a. Een doorkijk in de as van het hoofdgebouw, aangelegd als grasveld en ingelijst door in los verband geplante bomen zonder onderbegroeiing, die de overgang vormen naar de gesloten bosranden te weerszijden. De historische boomsoorten in deze beplanting zijn in hoofdzaak beuken (Fagus sylvatica) en zomereiken (Quercus robur), waarnaast ook een enkele es (Fraxinus excelsior). Bij het hoofdgebouw loopt het grasveld, zich vernauwend, op tot het vloerniveau van de ingangsverdieping; in aanleg werd deze vernauwing door begeleidende beplanting geaccentueerd (N.B. Medio april 1982 was deze beplanting grotendeels verdwenen). Later is dit deel van het grasveld tot een vaasvorm afgestoken en door een pad omgeven.

b. Een oorspronkelijk op de hiervoor vermelde doorkijk aansluitende doorkijk in oostelijke richting, die sinds de aanleg van de onder VIII. vermelde tuin door deze laatste wordt geblokkeerd. De doorkijk is als grasveld aangelegd en gestoffeerd met een groep zomereiken (Quercus robur) en langs de randen met losse bomen waaronder een tulpeboom (Liriodendron tulipifera), een plataan (Platanus oriëntalis), een bruine beuk (Fagus sylvatica "Atropunicea", thans verdwenen) en een beuk (Fagus sylvatica).

VII. -- In het binnenpark liggen de volgende waterpartijen:a. Een aan de westzijde van de ringsloot aftakkende kunstmatige beek (kronkelende waterloop), die zich in de onder VI.a. genoemde doorkijk verwijdt tot een oogvormige vijver, in 1775 gegraven als voorgrond voor het gezicht op de oorspronkelijk door sparrenbosjes ingelijste, maar nu door de onder VI.a. genoemde omlijstende bomen van de doorkijk van de doorkijk omgeven kunstmatige ruine. De vijver vormt met de ruine een belangrijk compositie-element uit de oudste aanleg in landschapsstijl. De bovengenoemde beek zet zich in het bos voort; in het begin van de 19e eeuw is zij verlengd

** Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister*
*** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument*
Datum van downloaden 29 march 2024

naar de toen aangelegde kleine vijver ter hoogte van het in 1808 gebouwde kinderspeelhuis (de Boerenwoning), die thans de achtergrond vormt voor de door Leonard Springer aangelegde open plek, genoemd onder X.

b. Een kleine vijver in het oostelijke deel van het bos, gelegen bij de rand van de onder VI.b. genoemde doorkijk (waarschijnlijk begin 19e eeuw gegraven).

VIII. - Een waarschijnlijk tussen 1900 en 1926 in het westelijke uiteinde van de onder VI.b. genoemde doorkijk aangelegde rechthoekige tuin in formele trant, voorzien van elkaar rechthoekig kruisende paden. In het centrum is een van elders uit het park afkomstige, in 1710 door J.P. van Baurscheidt Sr. vervaardigde beeldengroep opgesteld, voorstellende Hercules en Antaeus.

IX. --- Een tussen 1929 en 1939 door Leonard Springer als verbinding tussen twee bestaande paden aangelegde rechte laan, de zgn. Beeldenlaan, tegenover welker buitenste uiteinde een doorkijk in de randbeplanting van het park is uitgehakt.

X. ---- Een tussen 1929 en 1939 door Leonard Springer in het bos bij de onder VII.a. genoemde kleine vijver aangelegde open plek, waarvan de rand wordt geaccentueerd door een beplanting met varieteiten van es (Fraxinus excelsior "Jaspidea") en kers (Prunus serrulata), een Turkse eik (Quercus cerris), een bruine beuk (Fagus sylvatica "Atropunicea"), een Lawsoncypres (Chamaecyparis lawsonia) en een taxus (Taxus baccata).

XI. --- Het buitenpark is aangelegd als "aangekleed weiland met rondwandeling", d.w.z. als centraal, met bomen gestoffeerd weidegebied, omgeven door een bosrand met onderbegroeiing, waterpartijen en wandelpaden.

De samenstellende onderdelen worden hieronder gespecificeerd:

a. In het oudste, tussen de Heerensloot en de Blaakwetering gelegen gedeelte en op enige afstand van de rand rondgaande, aan beide uiteinden in de Heerensloot uitmondende kunstmatige "beek" van slingerend verloop (gegraven 1775 - vermoedelijk 1792). Deze passeert aan de westzijde achtereenvolgens een kleine, door enkele rotsblokjes gevormde waterval en een kleine vijver (beide uit 1788), een dergelijke vijver, omgeven door zich van de beek afsplitsende en weer ermee verenigende zijarmen (1784) en aan de oostzijde een grote, van drie eilanden voorziene vijver (vermoedelijk gegraven in 1792, met het omringende bos het Nieuwe Werk genaamd). Het centrale weidegebied wordt door een met de beek en de ringsloot in verbinding staand net van kavelsloten doorkruist.

b. Sinds de vergroting van het park tot de Kievitsweg vormt het binnen het park gelegen gedeelte van de Blaakwetering een onderdeel van de compositie.

c. In het nieuwere, tussen de Blaakwetering en de Kievitsweg gelegen gedeelte van het buitenpark ligt een soortgelijke rondgaande beek, die aan beide uiteinden in de Blaakwetering uitmondt en ook door een door het midden van het weiland lopende kavelsloot met deze wetering is verbonden.

d. Van de bosrand aan de westzijde behoort de strook tussen de beek en de ringsloot (ter hoogte van de tweede vijver ook de beplanting tot aan de binnenste zijarm van de beek) tot de aanleg uit de 18e eeuw; de in het weiland liggende bosstrook is een toevoeging van Leonard Springer uit 1929/1939, evenals de daarvoor in het verlengde van de westelijke onder e. te noemen bomenrij geplaatste rij solitairen, voor welker compositie hij o.a. een vleugelnoot (Pterocarya fraxinifolia), een roodbloeiende kastanje (Aesculus carnea), zilverlinde (Tilia tomentosa) en een plataan (Platanus acerifolia) koos. De bosrand aan de oostzijde is tussen het Nieuwe Werk en Heerensloot in aanleg onderbroken voor een doorkijk naar de kerktoren van Ridderkerk.

** Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister*
*** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument*
Datum van downloaden 29 march 2024

e. Aan de zuid- en oostzijde van het park beperkt de oorspronkelijke bosrand zich in het voorste- en achterste gedeelte eveneens tot een smalle strook tussen de beek en de ringsloot; in het middengedeelte strekt deze bosrand zich ook ten westen van de beek tot aan de daar gelegen kavelsloot uit, zodat de grote vijver geheel in het bos is gelegen. De zuidelijke bosrand is in aanleg in het verlengde van de onder f. te noemen doorkijk onderbroken teneinde de doorkijk tot in het vrije veld te leiden. Tussen 1929 en 1939 zijn in de noordelijke en zuidelijke hoeken tussen het brede en de smalle gedeelten van de bosrand door Leonard Springer bospartijen toegevoegd evenals een bomenrij langs de flank van het brede deel van de bosrand en langs de Blaakwetering, waarvan eerstgenoemde aanleg o.a. een vleugelnoot (Pterocarya fraxinifolia), een bruine beuk (Fagus sylvatica "Atropunicea") en een walnoot (Juglans regia) bevat. Verder is in die tijd door Springer het weidegebied met een aantal solitaire bomen en een boomgroep gestoffeerd. In het terrein ten zuiden van de wetering zijn hiervoor een plataan (Platanus acerifolia) en twee roodbloeiende kastanjes (Aesculus carnea) gekozen, voor het middenterrein eveneens een plataan en een essenvarieteit (Fraxinus excelsior "Jaspidea") en bij het in die tijd aangelegde tennisveld een beuk (Fagus sylvatica) en een Amerikaanse linde (Tilia americana). De genoemde boomgroep is in ontwerp samengesteld uit vederesdoorns (Acer negundo "Argenteo Variegata") en haagbeuken (Carpinus betulus) (N.B. Medio april 1982 was de plaats van de Fraxinus excelsior "Jaspidea" onbezet).

f. Tot de oorspronkelijke aankleding van het weidegebied (begin 19e eeuw) behoren daarentegen twee ongeveer ter lengte van het onder e. vermelde middengedeelte in los verband geplante bomenrijen die ter plaatse het verlengde van de onder VI.a. genoemde doorkijk omlijsten. Voor deze bomenrijen zijn in aanleg voornamelijk zomereiken (Quercus robur) gebruikt en verder plataan (Platanus acerifolia), beuk (Fagus sylvatica) en es (Fraxinus excelsior).

Hoofdcategorie	*Subcategorie*	*Functie*
Kastelen, landhuizen en parken	Tuin, park en plantsoen	Historische aanleg